ARCHIEFJES

IX

Joannes-Augustinus Van Caneghem

(1770-1858)

Van 'Architecte-Voyer' tot 'Provincialen Bouwmeester'

1 - Voorgeschiedenis

Marc VANDAELE

ARCHIEFJES

JOANNES-AUGUSTINUS VAN CANEGHEM - 1770-1858
Van Architecte-Voyer tot Provincialen Bouwmeester

Voorgeschiedenis

Gehuwd in 1968, hadden we ons geïnstalleerd in een huurappartement in de Naaldenstraat. In een eerste fase kwam het er voor Anne-Marie op aan het Venetië van het Noorden te verkennen en zich verder te vervolmaken in de Nederlandse taal. Nadien was het zoeken naar een plaats op de arbeidsmarkt. Ze werd secretaresse in een Import-Exportmaatschappij, gesitueerd aan het Beursplein.
Tijdens haar verkenningstochten door Brugge belandde ze op een dag in de verkoopzaal SIOEN, in de Noordzandstraat, waar een openbare verkoping aan de gang was. Daar werd een gammele koffer verkocht met oude papieren: volgens de verkoper, oude rekeningen van de stad. Anne-Marie, die mijn interesse kende voor alles wat "oud" was, deed het hoogste bod en die vermolmde koffer nam de richting van de Naaldenstraat.
De aankoop van die "oude papieren" viel praktisch samen met de aankoop van een oud pand op de hoek Oostmeers 2 - 4 / St-Jan in de Meers 4 - 6. De restauratie ervan verdrong de kofferactiviteiten op de achtergrond. Sporadisch werd het deksel opgelicht om er een blik in te werpen en dat was genoeg om te beseffen dat het ging over "rekeningen" uit de tijd van de Franse bezetting (1795-1814), de Nederlandse periode (1815-1830) na het **Congres van Wenen**, en het piepjonge België (vanaf 1830). Die documenten in particulier bezit hadden dus toen al bijna 170 jaar getrotseerd, en waren overgegaan van generatie op generatie. Was die koffer al vroeger het bezit geweest van een vreemde eigenaar of was het iemand van het Van Caneghemgeslacht die hem van de hand deed? Daarop moeten we het antwoord schuldig blijven.

St-Jan-in-de-Meers 2/4 in de restauratieperiode 1971

De restauratie van het pand, waarvoor een stadssubsidie werd verkregen, (eerste kennismaking met de toenmalige schepen van financiën en stadsvernieuwing, Andries VAN DEN ABEELE, in wiens geschiedkundige publicaties ik me met plezier heb kunnen verdiepen …) verliep langzaam en de commentaar i.v.m. de herstelling kon lovend genoemd worden (cfr. boek van J. Ballegeer : Gids voor Oud Brugge …*het prachtige huis nr 2 door de eigenaar eigenhandig en geslaagd gerestaureerd*).

ARCHIEFJES

Kunstige herstelling

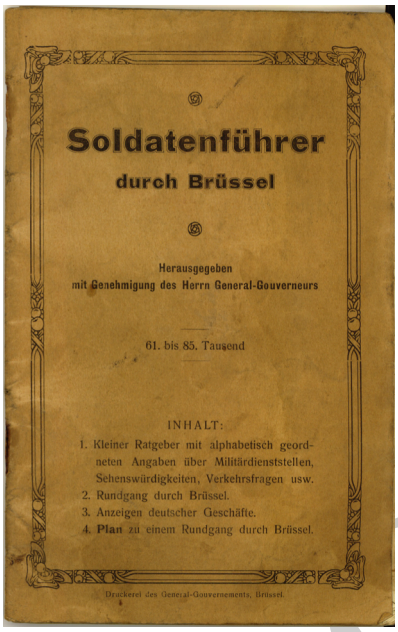
In uitvoering van de stedelijke voorschriften betreffende het geven van subsidies voor kunstige herstellingen van gevels die het kunstpatrimonium van de stad verrijken werd aan de h. Marc Van Dacle uit Brugge een toelage toegekend ten bedrage van 200.958 fr. voor de zeer geslaagde restauratie van de voorgevels der eigendommen gelegen St-Jan in de Meers 2 en 4 en Oostmeers 4 en 6.

Het waren drukke jaren en er werd veel hooi op de vork genomen. Als medestichters van het Cultureel Centrum DE GOEZEPUT - opgericht door Luc DEMEDTS - ging onze energie, gedurende enkele jaren, ook in deze activiteiten. De stichtingsvergadering van DE GOEZEPUT greep plaats in de oudste herberg van Brugge: Café VLISSINGHE.

Het aktief kwartet van het Centrum voor Vrije Tijdsbesteding « De Goezeput » dat instaat voor een puik programma 1971.

April 1971 – De Goezeput boven de doopvont gehouden. J-M. Jorion, Luc Demedts, M. V. en A-M. Bechoux.

Soldatenführer

durch Brüssel

Herausgegeben
mit Genehmigung des Herrn General-Gouverneurs

61. bis 85. Tausend

INHALT:

1. Kleiner Ratgeber mit alphabetisch geordneten Angaben über Militärdienststellen, Sehenswürdigkeiten, Verkehrsfragen usw.
2. Rundgang durch Brüssel.
3. Anzeigen deutscher Geschäfte.
4. Plan zu einem Rundgang durch Brüssel.

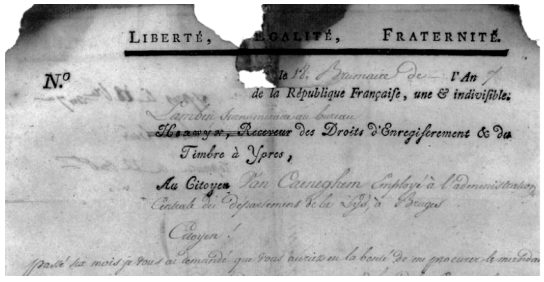
Druckerei des General-Gouvernements, Brüssel.

Als leraar Frans - die ook Geschiedenis mocht geven – interesseerden mij de Wereldoorlogen waarover ik zoveel had horen vertellen. Het verzamelen van oude kranten en magazines uit de Eerste Wereldoorlog werd een kleine passie. De contacten met oud-strijders 14-18 eisten eveneens een deel van de tijd op (zie 1914-1918 GETUIGENISSEN en 1914-1918 KRANTEN).

Wat het Frans betrof, daar was het mijn bedoeling het nuttige aan het aangename te paren en de geschiedenis van Parijs in het Frans te beleven. Mijn droom : mij thuisvoelen in de stad Parijs (zie pagina PARIS).

Het overlijden van mijn schoonvader, Georges BECHOUX (1966), bracht nog een belangstellingspunt aan : het verhaal van zijn terdoodveroordeling wegens sabotage in 1941, zijn ontsnapping uit de Luikse citadel (zie pagina GEORGES BECHOUX).

Het "ontginnen" van de VAN CANEGHEM-koffer leek dus geen dringende zaak te zijn en slechts wat onmiddellijk kon aangewend worden tijdens de geschiedenislessen bij de Frères, werd eruitgehaald : brieven en documenten ter illustratie van de periode 1795-1840. De tijd van *Le Département de la Lys* kwam tot leven in dat oud papier. De leuze LIBERTE, EGALITE, FRATERNITE

LIBERTÉ, ÉGALITÉ, FRATERNITÉ.

N.°

de la République Française, une & indivisible.

Timbre à Ypres,

Au Citoyen

ARCHIEF

bovenaan de brieven, toonden aan dat het toen menens was. De inwoners heetten "citoyens" of "borgers / burgers" en werden als dusdanig aangesproken. Aan het gebruik van de republikeinse kalender was het nog even wennen.

De officiële documenten uit de tijd van het Keizerrijk met bovenaan *EMPIRE FRANÇAIS, Département de la Lys, Ville de Bruges,* alsmede de mooie watermerken met Napoleons beeltenis maakten dat **geschiedenis** voel- en zichtbaar werd.

Boeiend was het, de hoofding en inhoud van *De Nieuwste Gazette van Brugge* van 1822 - de Hollandse periode - te bespreken en te ontleden : de uren van het openen en sluiten van de stadspoorten en de te betalen boetes bij laattijdig aankomen - in *'stuyvers'* uitgedrukt - gaven een duidelijk beeld van dat vroeg-19de eeuwse Brugge. Dan kwam 1830 en de Belgische periode.

Bij het overhevelen van de papieren naar een grotere, meer stevige en veilige koffer, was toen al gebleken dat hier een enorm stofferige puzzel zou moeten wedersamengesteld worden. In die vele tientallen jaren vòòr de aankoop hadden heelwat documenten immers bezoek gekregen van échte boekenwormen die er hun gangetjes hadden in uitgevreten. Ook de vochtigheid had haar sinister werk gedaan en nieuwsgierigheid had heelwat zaken door elkaar gehaald. Toch een geluk dat de opeenvolgende bezitters weerstaan hadden aan de bekoring dat 'oud papier' toe te vertrouwen aan kachel, vuilnisbak of stortplaats. Het laat ons - en de toekomstige geïnteresseerden - toe nog een zwakke polsslag te voelen van die vergane periode.

Van het eigenlijk, systematisch 'ontginnen' moest er werk worden gemaakt. De grote inhoud had ik al vroeger vastgesteld :

- Een tweetalig SCHOOLSCHRIFT daterend uit de tijd vòòr de Franse Revolutie, met uiterst interessante inhoud : het leren omzetten van de verscheidene, toen gangbare geldwaarden alvorens de "franc" zijn intrede deed.
- Persoonlijke BRIEVEN aan de heer Joannes-Augustinus Van Caneghem of Jean-Augustin Van Caneghem (volgens de documenten in de Franse periode) daterend uit de periode vòòr zijn officiële aanstelling als "architecte-voyer (1807). Dan is hij nog "arpenteur / géomètre" of "landmeter". Ook de titel "ingénieur" komt voor.
- BRIEVEN die hij ontvangen heeft van de gemeenten in het Département de la Lys (= West-Vlaanderen) betreffende het uitvoeren of inspecteren van plaatselijke werken. Op dat ogenblik is hij officieel "architecte-voyer". Eigenlijk een mooie naam want hij is architect maar met daarbij 'aanleg en onderhoud' van "les voies, la voirie", dus alles wat maar met de wegen te maken heeft (bruggen,

ARCHIEFJES

waterleidingen, muren …).

- BRIEVEN die de **prefect** hem toegezonden heeft en waarbij hem gevraagd wordt onverwijld te gaan zien welke werken noodzakelijk zijn in deze of gene gemeente teneinde daarvan "un devis détail estimatif" op te maken ; noemen we het een "raming, schatting van de kosten". Als architecte-voyer heeft J-A Van Caneghem te maken gehad met 3 prefecten : de markies de Chauvelin, **Pietro Arborio** en de broer van generaal Soult, Jean-François.

Op het Brugs kerkhof – op het kalvariemonument – vinden we de naam terug van de 3de prefect van het Leiedepartement..

- BRIEVEN van familie en kennissen die hun deelneming betuigen in het leed dat de architecte-voyer getroffen heeft wanneer zijn jonge echtgenote, Henriette DE BEIR, op 5 juni 1810 sterft (36 jaar). Het echtpaar VAN CANEGHEM - DE BEIR, gehuwd in 1797 (januari) zal 8 kinderen ter wereld brengen ; in volgorde : Rosalie (1797-1824), Catherine (1799-1883), Jacques (1801-1842), Adolphe (1802-?), Apolonie (1803-1807), Louis (1805-?), Napoléon (1806-1806) en Prudence (1809-1890). Er weze nog vermeld dat de architect hertrouwt in 1817 met Genoveva ASSAN (leeftijd 30 jaar), afkomstig van Gistel. Zij had al een zoontje - Joannes Josephus Assan (1815) - dat de naam VAN CANEGHEM zal dragen. In 1821 wordt nog de kleine Daphné geboren (overlijdt in 1825) en in 1827 komt nog de kleine Elvire.

De Franse periode eindigt in de eerste maanden van 1814 en dan begint de cyclus opnieuw …

- BRIEVEN die hij ontvangt van de gemeenten om te vragen of hij wil komen zien naar de 'te doene' of de gedane werken.

- BRIEVEN van de INTENDANT (nu spreken we niet meer van de "prefect") om de architect opdracht te geven zich onverwijld te begeven naar deze of gene gemeente in de provincie West-Vlaanderen (het Departement van de Leie bestaat niet meer).

Na het Congres van Wenen - dat onderbroken wordt door de onverwachte terugkeer van Napoleon (100 dagen) en de slag van Waterloo - hebben we gouverneurs.

- BRIEVEN van de GOUVERNEUR om de architecte-voyer te verzoeken zich naar deze of gene gemeente te begeven teneinde een 'devis détail estimatif' op te maken ofwel om de gedane werken te inspecteren zodat, bij goedkeuring, een "certificat" of "getuigschrift" kan afgeleverd worden die de nodige fondsen zal vrijmaken om de aannemers te betalen. De vele brieven van de aannemers tonen aan dat ze dikwijls de kardinale deugd van **geduld** moesten beoefenen.

- BRIEVEN van dochter **Catherine** aan broer **Jacques** die student is aan de pas opgerichte Nederlandse universiteit van Gent (1817). Hij studeert er rechten, en vanaf 1818 tot 1823 kunnen we de briefwisseling volgen tussen zus (die de plaats

ARCHIEFJES

ingenomen heeft van mama) en slimme broer, die aldus geïnformeerd wordt over het reilen en zeilen in het huishouden Van Caneghem. Jacques logeert dan bij zijn 'nigte', Melle Stobbelaere (dochter van moeders zuster), in Gent (Groenselmarkt ofte Marché aux Herbes). De verzending van die brieven gebeurt via de regelmatige bargedienst tussen Brugge en Gent. In de VC-koffer waren het de brieven van Catherine die onmiddellijk mijn aandacht trokken. Ze brachten immers een authentiek stukje familieleven van een gezin dat een belangrijke sociale plaats veroverd had in de nieuwe maatschappij, ontstaan tijdens de Franse overheersing. Ze toonden eveneens aan dat aard en vorm van familieproblemen niet gebonden zijn aan een periode maar alle tijdperken overstijgen : ze zijn eigen aan de MENS. Nu ik mijn nota's overlees, ben ik verplicht te vermelden hoe het mij trof de slotformule uit Catherines brieven (*Votre soeur dévouée – 1820*) terug te vinden in het boek '*Van je toegewijde zus, Cécile'* (1914 - P. Saelens – M. Mensaert)

- STUDIEGESCHRIFTEN van Jacques aan de Universiteit (o.a. een Laudatio)
- BRIEVEN van vrienden van Jacques (Jacobus = Jaco) die eveneens te Gent studeren of afgehaakt hebben (o.a. van Laurent VEYDT, wiens naam we later terugvinden in de Belgische geschiedenis van de jaren 1830-1848 : even de naam intikken … (Wikipedia).
- FAMILIEBRIEVEN in verband met een moeilijk op te lossen erfeniszaak, hetgeen een wig drijft tussen de architecte-voyer en zijn broer, notaris te Oosterzeele (La famille unie par le sang, désunie par l'argent !).
- DEVIS ESTIMATIFS, die tijdens het Hollands bewind BESTEKKEN worden genoemd. Soms wordt vermeld "devis détail estimatif". Het gaat hier telkens over zijn persoonlijke vaststellingen en aantekeningen die nadien gekopieerd werden door zijn bediende (mise au net) en zo bestemd waren voor de administratie. In het begin (1808 …) zijn de persoonlijke notities voor die "devis" zeer rudimentair opgesteld; mettertijd krijgen ze meer en meer een vaste en respectabele vorm.
- CERTIFICATS DE RECEPTION die in de Nederlandse tijd GETUIGSCHRIFTEN worden genoemd.
- ETATS DE VACATIONS zijn de boeken met vergoedingen voor geleverde prestaties; daarbij worden ook verplaatsingskosten gerekend (vacations faites et méritées depuis …)

Het graf van de familie Van Caneghem op het Brugs kerkhof.

- TEKENINGEN van "geprojecteerde werken"
- AANTEKENINGEN ter plaatse opgenomen.
- In de koffer bevonden zich ook enkele GERECHTSZAKEN waarin advokaat **Jacques van Caneghem** gepleit had (periode 1828-1840). In het stadsarchief vinden we dat Jacques te Brussel sterft in het jaar 1842 (leeftijd 41 jaar) en begraven is op het kerkhof te Steenbrugge.

ARCHIEFJES

Het uitpakken en grondig "fouilleren" van de kofferinhoud bleek een hele klus. Nooit gedacht dat oud papier zo'n invloed kon hebben op de ademhalingsorganen. Wanneer toevallig een zonnestraal mijn bureau doorkruiste besefte ik welk een enorme hoeveelheid stof vrijkwam bij het manipuleren van die documenten en hoe de ganse ruimte eigenlijk een 'stofkamer' werd. Na het doorbladeren van een stapeltje documenten - brieven, bestekken, tekeningen - bleef in mijn bureau een zwarte stoflaag achter die telkens diende 'gelicht' te worden, wilde het lokaal nog leefbaar blijven. Vlug had ik door dat, wat zich daar neerzette op alles wat zich in mijn bureau bevond, zich ook neerzette in mijn longen … en ik voelde het. Het gevolg was dat de papieren soms enkele weken onaangeroerd bleven. Kwam ik met een pakje brieven van Catherine (dochter van Caneghem) in de woonkamer, dan begonnen de niesbuien van mijn echtgenote. Uiteindelijk bracht de stofzuiger enig soelaas : de pakjes werden in een soort tas gestopt bestaande uit horgaas en het zwarte stof werd er min of meer uitgezogen. De losse brieven werden uiteindelijk in een plastic hoesje gestopt en in een klasseermap geschikt volgens datum. Enkele pakken hadden nog hun kaft met vermelding van de inhoud, en soms zelfs het koordje dat alles bij elkaar hield. Het spreekt vanzelf dat alles minutieus bewaard werd; zelfs de koordjes die verloren lagen in de koffer kregen een plastic hoesje. Documenten bestaande uit verscheidene delen, waren - volgens de gebruiken van die tijd samengespeld, of samengehouden door middel van een fijn koordje. Wanneer geen andere mogelijkheid bestond om het document degelijk te scannen, moest soms de speld eruit gehaald worden of het koordje losgemaakt of doorgesneden, en dat leek me vaak een heiligschennis … Een koordje, door de architecte-voyer samengeknoopt in de tijd van het Département de la Lys … !

Met het doornemen van die brieven, bestekken, tekeningen kwam nog een nieuwe dimensie "aan het licht". Het ganse spectrum van watermerken uit de periode 1780 - 1840 openbaarde zich naargelang men vorderde in de tijd. De studie van dit aspect zou al een hele tijd in beslag nemen.

Zo gefascineerd door de mooie afbeeldingen in het papier, besloot ik een meer gesofistikeerd fotoapparaat te kopen (Canon Power shot 20 sx is) en een

CHEERS

primitief systeem in elkaar te knutselen, dat me zou in staat stellen de kleinste details op de sensorplaat vast te leggen. Wat het situeren van de watermerken betreft, was heelwat informatie te vinden in het werk van **W.A.CHURCHILL** - **Watermarks in paper in Holland, England, France, etc.** … (stadsbibliotheek). Bijkomend zoekwerk op internet toonden aan dat het nodig was de watermerken chronologisch te schikken volgens document en volgens "descriptor".

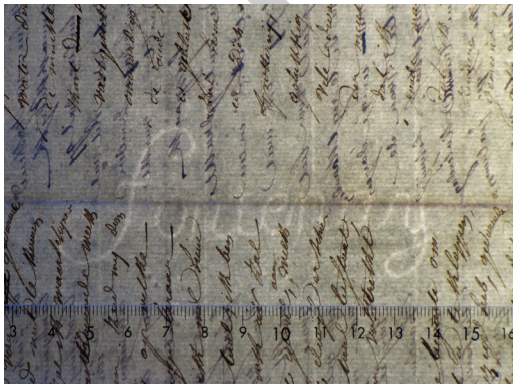
Het voorbeeld in de **Thomas L. GRAVELL Watermark Collection** was daarbij van onschatbare dienst. Niet alleen de descriptor was van belang, ook de afmetingen van het watermerk moesten aangeduid worden. Een meetlatje werd bijgevolg aan het document toegevoegd zodat tenminste één dimensie een idee kon geven van de grootte van het watermerk.

*De keizerlijke arend als watermerk in een brief aan de heer **Lagache** – 18 december 1809. De papiermaker was Henri Renoz. De linkerzijde toont Napoleon als **Empereur des Français - Roi d'Italie.***

Op dit ogenblik bevat de VC-collectie 16 'descriptors' : 1 = BIJENKORF 2 = CIRKEL 3 = HANDJE 4 = HOLLANDSE TUIN 5 = HOORN 6 = INITIALEN 7 = KROON 8 = LANDNAAM 9 = LEEUW 10 = LELIE 11 = NAAM 12 = PAARD-RUITER 13 = PRO PATRIA 14 = SCHELP 15 = SCHILD 16 = SPECIAAL (voor die watermerken die ik niet onmiddellijk kon thuiswijzen). Iedere descriptor kreeg zijn onderverdelingen, zoals vb. Descriptor 9 LEEUW : staand, klauwend, liggend, met figuur, met zwaard en pijlen, met schild … Eindresultaat : een map van 30 bladzijden met het overzicht.

Op zichzelf was het zich verdiepen in de geschiedenis van die watermerken al een reis op zich, in die bewogen periode.

Toen ik in 2011 nog eens - na 33 jaar - de wondermooie cisterciënzerabdij van **Fontenay** bezocht, was ik verheugd in het kleine museum, de historie terug te vinden van de papierfabriek die men er na de Revolutie had in gevestigd. Het watermerk ***fontenay*** dat ik had teruggevonden in een document van 05 april 1823, geklasseerd onder de descriptor NAMEN, riep onmiddellijk de tijd op van de ***Revolutie***, van de ***assignaten*** en de ***biens nationaux.***

ROHLF'S

Door het jarenlang opvolgen van die geschriften kan ik mij bijna een voorstelling maken van de persoon van de architecte-voyer, psychisch dan toch. In een beginfase zie ik een ambitieuze intellectueel, doordrongen van de nieuwe ideeën van de Revolutie, hoogstwaarschijnlijk beïnvloed door de lectuur van de filosofen en - bijgevolg - met weinig sympathie voor de overheersende macht van de oude geestelijkheid en adel. We zien de arpenteur, landmeter, ingenieur, evolueren in de sfeer van de nieuwe, Franse machthebbers, en uiteindelijk zijn plaats verwerven in het administratief apparaat van het pas opgerichte Leiedepartement. Eerst werkzaam te Ieper, komt hij als landmeter naar Brugge en wordt er ***chef du 4e bureau au Département de la Lys***. Van aard een verantwoordelijk man als gezinshoofd, en zeker bewust van de positie die hij inneemt in die nieuwe maatschappij. Een ambtenaar die het spel meespeelt en zich geleidelijk doet opmerken. Zijn kennis, ervaring en standvastigheid zal leiden tot de post die hij vanaf 1807 zal bekleden : architecte-voyer (soms geschreven met koppelteken). Als dusdanig heeft hij een enorm druk beroepsleven : heel vaak weg van thuis (tournée) gedurende dagen, zelfs een week of meer. Wanneer hij - in 1810, na de dood van zijn jonge vrouw (36 jaar) – alleen komt te staan, is hij de bekommerde vader voor zijn kinderen en wordt door hen zeer geacht. De brieven die Catherine aan haar broer Jacques schrijft en waarin ze spreekt over haar vader, getuigen van de eerbied die de kinderen voor hem koesteren. De jonge student te Gent beseft ook dat zijn vader zich dingen ontzegt om hem de mogelijkheid te geven die studies tot een goed einde te brengen. Voor probleemkind Adolf probeert hij de beste oplossing te vinden.

De familiegeschiedenis van de architecte-voyer kan al gevolgd worden vanaf het einde van de achttiende eeuw. Uit zijn huwelijksakte blijkt dat hij geboren is te Ledeberg bij Gent in 1770 en de zoon is van Joannes-Amandus Van Caneghem (° 1737) en Catharine Warode (°1840). Zijn huwelijk (1797) situeert zich in de beginjaren van de Franse overheersing (1795-1814) en in de akte wordt zijn vader vermeld als *Jean Van Caneghem, négociant …* Joannes-Augustinus wordt vernoemd als *géomètre.* Henriette DE BEIR, *agée de vingt-deux ans,* is een Brugse (geboren te Sint-Andries) en is de dochter van Cyprien DE BEIR en Rose-Françoise ROELANDTS. (Wanneer men indertijd alles moest gaan opsporen in de microfilms van het Brugs stadsarchief, dan is het nu een charme heelwat informatie te kunnen inwinnen via internet.)

De architecte-voyer komt uit een Vlaamssprekend gezin en een overzicht van de vele brieven zal tonen dat in de loop van die Franse periode, een overschakeling naar de officiële taal van het Département de la Lys, de voorwaarde zal zijn om de maatschappelijke ladder te bestijgen. Kinderen van een familie die aanzien wil verwerven, worden in de Franse taal ingewijd, hoewel - op de achtergrond - het Vlaams blijft bestaan, al was het maar om contact te blijven houden met familie en

ARCHIEFJES

vrienden die geen deel uitmaken van het Franse bestuursapparaat. Die Franse periode zal 20 jaar duren en dus ruimschoots de tijd hebben om zijn stempel te drukken op onze gewesten. De Franse taal wordt de toegangspoort naar sociale opgang en vooral in de Napoleontische tijd leek het dat het lot van ons stukje Nederlanden definitief bezegeld was. We waren in feite Franse staatsburgers geworden en wat afweek van de Franse taal werd als 'obscurantisme' gebrandmerkt. Het Vlaams werd van bovenaf bekeken en leek 'en voie de disparition'. Vergeleken met deze Franse tijd waren de Duitse bezettingsperioden (14-18 en 40-45) van korte duur, telkens een vierde van die twintig jaar. Ook toen deed de bezetterstaal zich gelden (cfr. PETTE BLAEVOET - Albert Blaevoet -– krijgsgevangene in Stalag XVII B - brief van 17 september 1940 *: Ge zult allemaal goed Duits spreken zeker, tegen dat ik thuis kom*.) Na het Congres van Wenen - tijdens de Hollandse periode - kan zich dat Vlaams bewustzijn wat sterker uiten. Eigenaardig genoeg zullen in de beginperiode van het Nederlands bewind heelwat personaliteiten uit de Franse tijd hun plaats terugvinden en vele officiële documenten zullen nog gedurende jaren in de taal van Voltaire worden opgesteld. Een taaldecreet zal uiteindelijk het gebruik van het Nederlands verplichten : vanaf dan merken we dat in die francofone kringen Nederlands wordt gebruikt op de envelop, terwijl binnenin het Frans wordt gebezigd.

Als architecte-voyer moet J.-A. Van Caneghem de bemiddelaar geweest zijn tussen de aannemers van de werken (die dikwijls moeten wachten op hun geld!) en de hogere bestuursmacht (prefect - intendant - gouverneur). Heelwat brieven tonen aan hoe hij de schakel is tussen de Franse overheid en de Vlaamssprekende onderdanen en fungeert aldus als tolk + een soort ombudsman 'avant la lettre'.

J-A Van Caneghem zal dus doorheen de bewogen periode van 1795-1840 zijn functies behouden : ambtenaar van de **Administration Centrale** tijdens het directoire, het consulaat en enkele jaren van het keizerrijk, **architecte-voyer** tijdens het keizerrijk, **provinciale bouwmeester** tijdens de Hollandse periode en het onafhankelijk België. Hij doet wat denken - maar dan op een veel bescheidener niveau - aan de de Franse Joseph **Fouché** (zoals beschreven in het werk van Stefan Zweig), of aan de Franse diplomaat **Talleyrand** die in Frankrijk alle opeenvolgende regimes overleeft, van Ancien Régime tot Louis-Philippe.

Begin jaren 1840 wordt de provinciale bouwmeester opgevolgd door **Pierre Buyck**. Ere-provinciale bouwmeester **Joannes-Augustinus Van Caneghem** sterft in de gezegende leeftijd van 88 jaar (1858).

Tekening uit beginjaren 1840 : het watermerk bevat de leuze ***: L'Union Fait La Force***

M.V. 2015

ARCHIEFJES